

ARGUMENT OCH DISKUSSION – EXEMPEL 1

Inledning och bakgrund har strukits – nedan redovisas argument + bevis + diskussion. Sammanfattningen och slutsatsen har också tagits bort...

Den första orsaken är Tysklands Weltpolitik som kom att orsaka dispyt mellan Europas stormakter. Under Wilhelm II och tidigare makthavare i Tyskland hade Tyskland blivit en stormakt i Europa, parallellt med främst Storbritannien och Frankrike. Tysklands nya ställning och ledarskap gjorde att de ville och kunde vara med och konkurrera om t.ex. kolonier och marknader. Deras utrikespolitik kan anses vara aggressiv, aggressivare än andra länders, då de gick emot internationella avtal och förhandlingar, vilket främst orsakade en hög konkurrens och misstänksamhet från Storbritannien och Frankrike som ville skydda sin intressen internationellt och i Europa.

Tydligast exempel på tyskarnas aktiva och odiplomatiska politikföring ges om man studerar Marockokriserna, som bland annat resulterade att den tyska militären tog över landets utrikespolitik, att Tyskland fick ett lägre anseende internationellt och att Storbritannien tvingades agera i Europa, en scen de tidigare låtit vara relativt orörd, och knöt närmare band med Frankrike - något som kom att bli bidragande faktorer i kriget. Den första Marockokrisen, när Tyskland uttalade sitt stöd för ett självständigt Marocko trots avtal mellan bland annat Frankrike och Storbritannien att Frankrike skulle få ockupera Marocko, ledde fram till att Tyskland blev förödmjukade i Algeciras-konferensen där Frankrike fick rätt i sak understödda av bland annat Storbritannien. Dock går det att argumentera att den andra marockokrisen bidrog mer till spänningarna i Europa eftersom Storbritannien reagerade hårt när tyskarna skickade en militärbåt, SMS Panther, till den marockanska staden Fez i hopp om att minska den franska militärens inflytande i regionen. Samarbetet mellan de blivande ententstaterna stärktes medan Tyskland inte backades upp av deras allierade, ÖU. Dessutom visade Tyskland att de förde utrikespolitik med militären, vilket bidrog till upptrappningen inför konflikten.

Dock går det inte enbart att skylla upptrappningen i Europa på Tysklands utrikespolitik, som nu även stöttes av militären, eftersom även andra länder bevakade sina intressen hårt. Hade t.ex. inte Frankrike varit så måna om Marocko och Storbritannien inte varit så måna om att minska det konkurrerande Tysklands inflytande hade tyskarnas politik inte få en lika stor effekt hemma i Europa. Fast Weltpolitik bidrog även med att rusta upp tyskarnas flotta, en ökad mobilisering, eftersom tyskarna ville göra anspråk på kolonier och kontrollera handel - något som inte var möjligt utan en stark flotta.

Mobiliseringen kan vara nästa huvudorsak till första världskriget. Som ovan nämnt bemöttes Tysklands expanderande flotta inte väl från Storbritannien som ville behålla sin status som den ledande stormakten. Mobiliseringen möjliggjordes av den växande industrin och det stora ekonomiska kapital som fanns till förfogande i Europas stormakter. Detta gjorde att stora mängder vapen, vars jämförelse inte funnits tidigare i historien, kunde produceras och upprustningen var ett faktum. De stora arméerna var dessutom enkla att transportera tack vare det växande järnvägsnätet. De växande arméerna och dess ökade mobilitet bidrog troligtvis till länders syn på att dra ut i krig. De imponerande arméerna gjorde att det blev lätt att överskatta sin egen förmåga vilket gjorde allmänheten positivt inställda till krig (vilket ökar chanserna att dra ut i krig) - det är viktigt att komma ihåg att inget liknande setts i historien tidigare så de kunde inte ana det stundande krigets effekter. Detta kom att leda till det historiker kallar krutdurksteorin - förr eller senare skulle Europas ledande arméer gå ut i krig.

Tack vare mobiliseringen kom även Tyskland att planera deras krigsstrategi, de skulle slå Frankrike fort för att sedan för att inte riskera ett tvåfrontskrig mot Ryssland. Schlieffenplan, planen på att ta Paris bakvägen och tvinga fransmännen att kapitulera, kallades tyskarnas strategi. Något som kom att bli ett bakslag och en utlösande faktor till kriget. För när ÖU förklarade krig mot Serbien med Tysklands blanka check och Ryssland gick in i kriget på Serbiens sida blev Tyskarna tvungna att anfälla Frankrike på grund av ovan nämnda orsaker, vilket kom att bidra till att det blev ett världskrig eftersom Storbritannien gick in eftersom Tyskarna skulle korsa Belgien - som Storbritannien var i allians med.

Mobiliseringen i sig kan dock inte anses vara en jätteutlösande faktor, snarare en bidragande faktor till krigets skala. Mobiliseringen i sig kan anses vara ett resultat av bland annat Tysklands Weltpolitik och

nationalism - alltså inte en drivande kraft utan en konsekvens av drivande krafter. Det går att argumentera att spänningarna som tyskarnas utrikespolitik medföljde bidrog till att t.ex. Ryssland, Frankrike och Storbritannien var tvungna att rusta upp sina militärer för att hålla god takt. Tyskarna hade ju visat att deras utrikespolitik drevs av armen – och då var länderna tvungna att svara, främst Storbritannien på Tysklands flottexpansion. Nationalismen, som kommer behandlas senare, hade även lett till spänningar som bidrog till upprustningen.

Den kanske främsta orsaken till krigets utbrott är varken mobiliseringen eller Tysklands Weltpolitik utan snarare den nya och djupa nationalism som präglade Europa. Nationalism kom i uttryck som imperialism, inre spänningar och enade länder redo att ta för sig, samt samhörighet mellan "*folkgrupper*" (panslavism/pangermanism). Nationalism var i många fall de grundläggande orsakerna till nationernas driv och handlingar som kommer illustreras genom följande;

Enande nationalism hade varit nyckelrollen till Tysklands och Italiens enande - utan den hade dessa stater förmodligen inte bildats och därför inte kunnat bidra till spänningarna mellan Europas länder. Det kan även argumenteras att den enande nationalismen gav upphov till Tysklands Weltpolitik - de strävade efter att bli en mäktig nation.

Splittrande nationalism var huvudorsaken till många beslut och kriser som kom att leda till krigsutbrottet. Den splittrande nationalismen var stark i många riken, främst nere på Balkan där nyuppståndna stater i det osmanska rikets kölvatten kämpade för självständighet och i ÖU där det kämpades mot splittrande nationalism inom rikets gränser.

Nationalismen nere på Balkan kom att leda till skotten i Sarajevo - som blev som en slags rimlig orsak för Österrike att annektera Serbien, vilket kom att leda till ett fullständigt krig. Under bosnienkrisen fick ÖU tillåtelse i en internationell överenskommelse att ta över Bosnien Hercegovina. I de efterföljande balkankrigen slogs de nya balkanstaterna, bl.a. Serbien och Bulgarien först för att lägga beslag på det fallande osmanska riket och sen sinsemellan, eftersom Bulgarien tyckte de inte kompenserats tillräckligt för sin krigsinsats i det första Bosnienkriget. Samtidigt var det splittrade ÖU sugna på Serbien, till följd av att ena befolkningen mot den tärande inre splittrande nationalismen mellan rikets många olika folkgrupper. Självklart var det nationalistiska Serbien emot detta, vilket ledde till att den nationalistiska gruppen "Svarta handen" sköt ärkehertig Franz Ferdinand och hans frun på öppen gata. Detta gjorde ÖU upprörda, vilket gjorde att de skickade ett realistiskt ultimatum vars funktion var att inte gå att bemöta för att kunna förklara krig. Med stöd av Tyskland, deras blanka check, trodde ÖU att Ryssland inte skulle visa sitt panslavistiska stöd till Serbien och kunde anfälla. Dock resulterade deras felkalkyl i ett stort världskrig då både Ryssland, Tyskland och sen även Frankrike och Storbritannien blev indragna.

ARGUMENT OCH DISKUSSION – EXEMPEL 2

Den nationalism som blomtrade upp på 1800-talet skapade många störningar i Europa. På vissa håll hade den en enande effekt, och ledde exempelvis till både Tysklands och Italiens enande under mitten av 1800-talet. På andra håll splittrade den stormakter bestående av många folkgrupper, exempelvis i Osmanska riket och Österrike-Ungern (hädanefter kallat Ö-U). Osmanska riket kallades under 1800-talet för "*Europas sjuke man*", då riket sakta men säkert håll på att falla isär, mycket på grund av den splittrande nationalismen från de olika folkgrupperna inom landet. Detta ledde till att det bildades ett flertal nya stater på balkanhalvön. Ö-U upplevde också starka nationalistiska krafter i landet, men försökte göra allt i sin makt för att hålla ihop landet. För att motverka dessa krafter bedrev landet en synnerligen aggressiv utrikespolitik, i ett försök att försöka samla den splittrade nationen bakom en gemensam front i form av en yttre fiende. Skapandet av nya stater skiftade maktbalansen i Europa. Tyskland är ett tydligt exempel på detta, då hon snabbt växte sig till en industriell och militär stormakt, vilket sågs som ett hot av exempelvis Storbritannien, som under denna tid var på höjden av sin makt.

Imperialismen var som sagt också stark under 1800 och 1900-talet, och det är med hänsyn till imperialismen som nationalismens effekt på första världskriget blir som tydligast. De europeiska stormakterna var vid den här tiden alla ivriga på att lägga så mycket mark under sina fötter som möjligt, av flera viktiga skäl. Dels på grund av den socialdarwinism som gick hand i hand med tidens nationalism: Vissa folkgrupper och länder var suveränare andra, och borde på. På grund av nationalismen ansåg såklart varje enskilt land sig själv vara det suveräna landet, och att de själva hade privilegiet att växa sig till ett mäktigt imperium. Men det var också av ekonomiska skäl, då en större landmassa innebar mer resurser i form av både råvaror och mänskligt kapital, vilket var extra viktigt på grund av den andra industriella revolutionen, vilket krävde dessa. Konflikter uppstod dock när ett lands imperialistiska mål krockade med ett annat imperialistiska eller nationalistiska mål. Exempelvis ville stormakterna lägga beslag på så mycket som möjligt av de nyligen frigjorda områdena på Balkan under Osmanska rikets nedgång. Detta gick dock inte ihop med Balkanländernas egen nationalistiska målsättning, att skapa ett fritt "*Stor-Serbien*" med alla slaviska folkgrupper. Detta ledde till en konflikt mellan Ö-U och Serbien, där den förstnämnde hoppades kunna annektera stora delar av Balkan och där den sistnämnde stod som fritt land och förkämpe för idén om ett fritt, förenat Balkan. Denna konflikt eskalerar, och blir den utlösande faktorn för första världskriget, det vill säga mordet på Ö-Us kronprins Franz Ferdinand och den ödesdigra diplomatiska utvecklingen veckan efter (denna period kallas för julikrisen eller svarta veckan). Motivet för mordet var just en protest från serbiska nationalisterna mot Ö-Us imperialistiska verksamhet på Balkan, närmare bestämt deras annektering av Bosnien-Hercegovina, som hade gått i lås under Bosnienkrisen ett decennium tidigare.

Nationalisterna propagerade istället för ett Bosnien som en del av det önskade Stor-Serbien. Det nybildade Tyskland är också ett exempel på de kantstöttheter som imperialismen skapade i Europa. När kejsar Wilhelm II tog över utrikespolitiken från Otto von Bismarck år 1890 byttes Tysklands utrikespolitik från att vara mer diplomatiskt inlagd till att bli mer aggressiv och imperialistiskt lagd. Denna nya inställning kallades för "*Weltpolitik*". För att hävda sin makt som en stormakt började nu Tyskland aggressivt lägga sig i utrikespolitiken, och sätta krokben för andra länders imperialistiska planer. Exempel på detta är första marockokrisen, då Tyskland försöker hindra Frankrikes imperialistiska planer på att annektera Marocko, vilket skapade en spänning mellan Tyskland och Frankrike + Storbritannien, som såg på detta med kritiska ögon. Andra diplomatiska misstag i samband med Weltpolitiken ökar ytterligare spänningarna mellan Tyskland och trippelententen (Ryssland, Storbritannien, och Frankrike), som eskalerar för att senare explodera till första världskriget.

Militarismen är en tredje viktig orsak till första världskriget. Som en del av Wilhelm II:s Weltpolitik så började Tyskland mobilisera sin flotta i början av 1890-talet, vilket förargade Storbritannien som var dåtidens härskare på haven. Denna mobilisering, som brukar ses som den långsiktiga mobiliseringen i Europa, skapade en spänning mellan Tyskland och Storbritannien, som spädades på ytterligare av Tysklands aggressiva utrikespolitik. Det sker även en kortsiktig mobilisering under svarta veckan, som ultimatum får en negativ spiraleffekt, i och med att motståndarsidan till det land som mobiliserar känner sig hotat och svarar med liknande medel.

Värt att nämna är även allianssystemet. Påbörjat av Otto von Bismarck, var syftet med allianspolitiken att förhindra konflikter, då två mäktiga block av stormakter skulle fungera som varandras motgift och skrämman den andra sidan från krig. Denna idé fyllde dock inte sitt syfte, och allianssystemet bidrog istället till att snabbt skala upp kriget till ett världskrig. Det som startade som en konflikt mellan Ö-U och Serbien blev snabbt ett världskrig, då allierade länder till vardera part snabbt anslöt för att uppfylla sina löften om hjälp i nöd. Inställningen till krig var också ganska snabb, konflikterna under 1800-talet hade nämligen varit korta och oblodiga. Krig är också ekonomiskt gynnsamt och det leder till många tekniska utvecklingar.

Hur och till vilken utsträckning bidrog då dessa tre orsaker till första världskrigets utbrott? Om man först studerar vad som ledde till själva krigsutbrottet märker man att nationalismen och imperialismen tillsammans som ligger bakom. Ö-U provoceras av Serbien vid attentatet av Franz Ferdinand, med Balkannationalism som orsak. Men viktigt att notera är att det är diplomatin veckorna efter som ligger som egentlig grund till kriget, där Ö-U väljer att ställa hårda krav på Serbien och i princip tvinga in dem i ett krig. Ö-U hade flera orsaker till att se ett krig med Serbien som gynnsamt. De såg Serbiens balkannationalism som ett hot, både i utrikespolitiska affärer som deras imperialistiska expensionsplaner på Balkan. Men även i deras inrikespolitik, då många slaviska folk bodde inom Ö-U som gärna ville bryta sig loss från riket. Dessutom kom splittrande nationalistiska krafter från andra folkgrupper inom landet, samt upprörda röster över Ö-U korrupta styre. En aggressiv utrikespolitik sågs som sagt som ett bra medel för att motverka folkets missnöje, och ett krig mot Serbien skulle dessutom mildra hotet som balkannationalismen medförde sig både på nationalistisk och imperialistisk väg.

Men det var inte krigsutbrottet i sig som trappade upp konflikten till ett världskrig. Däri kan man istället se allianssystemet som en viktig faktor, som sagt tvingade allierade länder på båda sidor att sluta upp till konflikten. Tysklands aggressiva Weltpolitik med sina militaristiska och imperialistiska mål kan också ses som en orsak till krigets utbrott. På grund av sin aggressiva ställning hade de skaffat många fiender i Europa, i form av både Storbritannien, Ryssland och Frankrike. Under svarta veckan var de också snabba med att ansluta sig till kriget vid Ö-U:s sida, samt själv förklara krig mot många av sina fiender. Vissa historiker anser därför att första världskrigets utbrott helt bör läggas på Tyskland, eftersom deras aggressiva diplomati under julikrisen och tiden därinnan tvingade motståndarsidan att ta upp vapen, som på så sätt bara handlade defensivt. Andra är anhängare av den s.k. "*krutdurksskolan*", dvs att hela Europa präglades av spänningar på grund av en multitud av diplomatiska misstag och kantstöttheter och att det bara behövdes en enda gnista för att utlösa en världsvid konflikt, vilket gör att Tyskland och dess Weltpolitik inte kan ses som den viktigaste orsaken till att konflikten trappades upp till ett världskrig.

ARGUMENT OCH DISKUSSION – EXEMPEL 3

Totalt krig kan definieras som: "*Ett krig som sker inte bara militärt utan även ekonomiskt och psykologiskt genom propaganda. Alltså ett krig som förs på flera nivåer i samhället*". Innan första VK var de flesta krig så kallade kabinettskrig, de var krig mellan professionella arméer och regeringar. De var ofta korta och var begränsade i medel och effekt på civilbefolkningen. Ett exempel på ett kabinettskrig är Fransk-Preussiska kriget 1870–1871 som innan första VK var det sista kriget mellan Frankrike och Tyskland. Delvis därför trodde både Ententen och Centralmakterna i början av kriget att kriget skulle bli kort och begränsat.

Kriget fördes militärt. Alla de europeiska stormakterna mobiliserade miljoner män under första världskriget och miljontals soldater från båda sidor dog i strid eller på grund av levnadsförhållandena vid fronterna. Storbritannien införde värnplikt först januari 1916 för ensamstående män och maj för gifta män. Frankrike blev av med ungefär hälften av sin manliga befolkning mellan 20 och 30. Delvis på grund av västfrontens mycket fatala offensiver, den försvarande sidan hade skyttegravar som skyddade soldater, men de attackerande soldaterna behövde springa igenom ingenmansland täckt med taggtråd under tiden som bland annat kulsprutor sköt ner dem. Trots att de flesta militära som dog var på land var kriget även i full gång till havs och till viss del i luften. Till havs blockerade Storbritannien Tyskland framförallt efter slaget i Skagerrak 1916 och Tyskland svarade genom oinskränkt ubåtskrig. Tyskland använde även zeppelinare för att bomba London.

Kriget fördes ekonomiskt. Den ekonomiska krigsföringen var mycket mer än blockaden av Tyskland och zeppelinbombning. Storbritannien hade redan 1914 DORA (Defense Of the Realm Act) som gav regeringen makt ekonomiskt och politiskt. Med hjälp av DORA omvandlades många fabriker till att producera krigsmaterial. När Storbritannien fick en ammunitions-kris skapades en koalitionsregering och en ammunitionsminister. Ammunitionsministern omvandlade fler fabriker och anställde många kvinnor för att producera mer ammunition. DORA och regeringen stoppade även arbetare från att lämna sina jobb inom krigsindustrin när arbetare lockades av högre lön från privata fabriker. Likt Storbritannien anställde USA många kvinnor och omvandlade fabriker efter krigets behov. Många länder förhandlade mer med fackföreningar och många statliga fackföreningar skapades. I USA dubblades antalet arbetare i fackföreningar mellan 1915 och 1920. Kriget sänkte även levnadsstandarden på många sätt ekonomiskt. I Tyskland levde många civila på svältgränsen på grund av Ententens flottblockad samt armens matbehov. Även i Ryssland levde många civila på svältgränsen grund av en dålig skörd 1916, dåliga vägar och armens matbehov. I Storbritannien och många andra länder ransonerades mat. Storbritannien anställde uppmanade och anställde även många kvinnor att jobba med matproduktion på land som de tagit med hjälp av DORA.

Kriget fördes psykologiskt med hjälp av propaganda och censur. De europeiska stormakterna och USA censurerade tidningar och annan media. I Storbritannien och Frankrike fick inga journalister se skyttegravskriget och därför fick inte civilbefolkningen veta hur hemska förhållandena i skyttegravarna var. I Ryssland stoppades censuren efter Februarirevolutionen och det möjliggjorde att tyskstödda tidningar publicerade propaganda och kritik emot regeringen och kriget. I USA förbjöds talandet av Tyska i ungefär hälften av delstaterna och propaganda för kriget producerades i alla länderna. Ett exempel på propaganda är bilder/artiklar på tyskar som äter belgiska bebisar.

Första VK uppfyller till viss del alla kraven för att vara ett totalt krig. Den stora skillnaden ligger inte bara i det militära och allmän värnplikt utan i ekonomi och politik framförallt blev kriget mer och mer totalt med tiden. I början producerade länderna för lite krigsmaterial (ammunitions-krisen i Storbritannien), men senare producerades ett överflöd av ammunition samtidigt som populationen svälte i Tyskland. Ett annat perspektiv är att USA var mindre totala i sin krigsföring, det var exempelvis inte alla stater som förbjöd tyska. Den ryska staten efter februarirevolutionen slutade till stor del använda psykologisk krigsföring när de slutade censurera, men samtidigt började tysk och kommunistisk propaganda spridas i Ryssland, en form av psykologisk krigsföring.